piu buvo panaudotas kalvei, o sudegęs – sąvartynui. Sąvartynas likviduotas mechanizuotai. Kartu sunaikintos ir visos architektūrinės ir archeologinės vertybės.

Dvaro parko planas suformuotas greičiausiai dar XIX a. pirmoje pusėje, tačiau dabartinį vaizdą jis, matyt, įgavo irgi tik XIX a. pabaigoje. Nors, atrodo, kad ir jo įrengimo darbai iki galo nebuvo baigti. Archeologinių tyrimų metu iškastuose šurfuose parko teritorijoje, deja, nepavyko rasti bent kokių nors aiškesnių duomenų apie takų įrengimą. Šurfe 23 fiksuotas tik spėjamas tako plotis – apie 2,2 m. Tačiau jų įrengimui nebuvo naudotos kokios nors specialios medžiagos. Takai buvo gruntiniai. Šurfe 17 buvo rastos 70 cm pločio ir 45 cm gylio kanalėlio, buvusio tarp Didžiojo tvenkinio ir tvenkinio 3, liekanos. Kanalėlio šlaitai nesutvirtinti, nuožulnūs.

Archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu buvo bandyta nustatyti ir mažosios architektūros statinių vietas. Šurfas 21 buvo iškastas V parterio pakraštyje, spėjamoje statinio vietoje. Šioje vietoje buvusį keturkampį žemės sampilą iš visų pusių ribojo seni parko medžiai. Iškasus šurfą paaiškėjo, kad tai greičiausiai eilinio sunaikinto (sudeginto) medinio pastatėlio vieta. Šurfo teritorijoje buvo rasti medžio anglies gabaliukai ir buitinių šiukšlių, kurios kaip ir iš buvusios ledainės greičiausiai buvo išsemtos mechanizuotai. Dėl tokių mechanizuotų darbų reljefe yra pasilikęs keturkampis žemės sampilas. Šurfo 24 teritorijoje, šalia kairiojo dvaro rūmų fligelio, Didžiojo tvenkinio PV pakraštyje, deja, irgi buvo rastos tik medicininių šiukšlių ir akmens anglies šlako liekanos.

Archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu prie dvaro rūmų supiltame grunte ir tarp statybinių šiukšlių surinkti besimėtę atsitiktiniai buitinės keramikos radiniai (koklių fragmentai). Jie trijų skirtingai ornamentuotų rūšių, galėtų praversti atkuriant dvaro rūmų interjerus. Tokie kokliai datuojami XIX a. Dėl menotyrinės medžiagos stokos sunku išskirti tikslesnę jų chronologiją, tačiau nekyla abejonių, kad iš tokių koklių mūrytos krosnys ar židiniai yra stovėję nuo XIX a. pirmos pusės iki pat Abromiškių dvaro sodybos rūmų sunaikinimo 1989–1990 m.

The Abromiškis manor house

In 2007 a field evaluation was conducted in a representative part of the Abromiškis manor house (Elektrėnai municipality). During it, 30 test pits (a total area of 50.5 m^2) were excavated. The manor has been known since the 16th century but the remains that survive today were built in the late 19th century. 3 stages in the creation of the manor house were established based on the structural ceramics: the second half of the 16th – mid-17th century, the first half of the 19th century, and the second half of the 19th century. 19th-century stove tile sherds were the most common type of find.

Dalius Ribokas

Žvalgomieji Anykščių dvarvietės tyrimai

2007 m. gegužės mėnesį UKM vykdė žvalgomuosius tyrimus Anykščių dvarvietės (Anykščių miestas) PV dalyje. Elektros kabelių trasų vietose buvo iškasta dešimt 40 cm pločio perkasų, kuriomis ištirtas bendras 49,6 m^2 plotas.

Perkasos 1–5 (bendras ilgis – 62 m, plotas – 24,8 m^2) buvo iškastos palei lauko kelią, nuo J. Biliūno gatvės iki Anykščių regioninio

parko direkcijos (J. Biliūno g. 55). ***Perkasos 6–7*** (bendras ilgis – 30 m, plotas – 12 m^2) iškastos tarp direkcijos ir Anykščių meno mokyklos (J. Biliūno g. 53). Kultūrinio sluoksnio šiose perkasose nerasta. Viršuje buvo arba įvairaus storio maišyto žvyro sluoksnis, arba 5–10 cm storio velėna. Perkasos 1 pradžioje, 2,55 m ilgio atkarpoje, elektros kabelio perkasime, 1,02 m^2 plote rasta nedaug XVII–XVIII a. žiestų puodų ir lipdytų koklių šukių. Už šio perkasimo po supylimais ir velėna buvo 35–65 cm storio juodas smėlingas dirvožemis. 45–80 cm gylyje prasidėdavo nejudintas gelsvas arba rausvas smėlis. Perkasoje 4, dirvožemyje rastos keturios žiestos XVII–XIX a. šukės, o perkasoje 7 – dvi tokios šukės.

Perkasa 8 (ilgis – 15 m, plotas – 6 m^2) buvo iškasta į PR nuo labdaros valgyklos (J. Biliūno g. 57) PR sienos. Po įvairaus storio supilto molio sluoksniu arba 5–10 cm storio velėna buvo XX a. antrosios pusės perkasimas – juoda maišyta žemė su smėliu, mūro griuvenomis ir XX a. šiukšlėmis. Perkasime rasta XVI–XIX a. žiestų puodų, lipdytų koklių (1 pav.) šukių ir gyvulių kaulų. Tranšėjos dugne, 70 cm gylyje perkasimas nesibaigė.

Perkasa 9 (ilgis – 12 m, plotas – 4,8 m^2) buvo iškasta į ŠV nuo perkasos 8 ŠR galo ir į

1 pav. Kokliai iš perkasos 8: 1– XVII a.; 2 – XVI a. antroji pusė – XVII a. pradžia. V. Paknio nuotr.

Fig. 1. Stove tiles sherds from trench 8: 1 – a 17th-century: 2 – a 16th – early 17th-century.

2 pav. XVII a. koklis iš perkasos 9. V. Paknio nuotr.

Fig. 2. A 17th-century stove tile sherd from trench 9.

ŠR nuo labdaros valgyklos ŠR sienos. Perkasos vietoje, 11,3 m ilgio atkarpoje nuo jos pradžios, 4,5 m^2 plote buvo 70 cm storio XX a. perkasimas – juoda žemė maišyta su griuvenomis. 70 cm gylyje prasidėjo juodas smėlingas kultūrinis sluoksnis. Perkasime rasta XVII–XIX a. žiestų puodų, lipdytų koklių (2 pav.) šukių ir gyvulių kaulų. Už 4,5 ir 8 m nuo perkasos pradžios 70 cm gylyje rasti buvusio dvaro vieno iš pastatų pamatai – didelis akmuo ir smulkių akmenų su kalkių skiediniu mūras. Perkasimas baigėsi likus 70 cm iki perkasos pabaigos. Nuo čia iki perkasos pabaigos 0,3 m^2 plote po velėna buvo 25 cm storio dirvožemis. 35 cm gylyje prasidėjo juodas smėlingas kultūrinis sluoksnis. Perkasos dugne 70 cm gylyje jis nesibaigė. Buvo perkasta tik jo viršutinė 35 cm storio dalis. Kultūriniame sluoksnyje rasta XVII a. pabaigos – XIX a. žiestų šukių.

Perkasa 10 (5 m ilgio) buvo iškasta nuo perkasos 9 ŠV galo iki rusų stačiatikių cerkvės. Visoje perkasoje viršuje buvo 10 cm storio velėna. Po ja aptiktas 25 cm storio juodo smėlingo dirvožemio sluoksnis. 35 cm gylyje prasidėjo juodas smėlingas kultūrinis sluoksnis. Perkasos dugne 70 cm gylyje jis nesibaigė.

Buvo perkasta tik viršutinė 35 cm storio jo dalis. Kultūriniame sluoksnyje rasta XVII a. pabaigos – XIX a. žiestų puodų ir lipdytų koklių šukių bei gyvulių kaulų.

The field evaluation of the Anykščiai manor site

In 2007 the UKM excavated 10 trenches and investigated 49.6 m^2 at the Anykščiai manor site. A destroyed cultural layer with 17th–18th-century pot and stove tile sherds was found in a 1.02 m^2 area in the first part of trench 1. There was no cultural layer in the remaining part of the trench or in trenches 2–7 (a total area of 35.8 m^2). 6 sherds of 17th–19th-century thrown pottery were found in the topsoil. A destroyed cultural layer containing 16th–19th-century pot and stove tile (Figs. 1–2) sherds and animal bones was found in trenches 8 and 9 (a total area of 10.5 m^2). A cultural layer of indefinite depth was found at a depth of 35 cm under the turf and topsoil in the end of the trench 9 and in trench 10 (a total area of 2.3 m^2). The upper 35 cm of this layer, which contained late 17th–19th-century pot and stove tile (Fig. 3) sherds and animal bones, was excavated.

Birutė Salatkienė

Kurtuvėnų dvaro sodyba

Kurtuvėnų dvaras istoriniuose šaltiniuose minimas nuo 1498 m. Jis išsilaikė daugiau kaip 500 metų, kol 1940 m. sovietų valdžia dvarą nacionalizavo. Sovietiniais laikais dvaro teritorija priklausė kolūkiui, o 1993 m. balandžio 27 d. centrinė Kurtuvėnų dvaro sodybos dalis buvo priskirta 1992 m. įsikūrusiam Kurtuvėnų regioniniam parkui. Vienas parko tikslų buvo regeneruoti nykstančią dvaro sodybą ir pritaikyti dabarties poreikiams. Nuo 1995 m. joje atliekami archeologiniai tyrimai, padedantys atskleisti dvaro sodybos raidą, jos statinių vietas bei matmenis, materialinės kultūros lygį ir ypatybes.

1995 (*ATL 1994 ir 1995 m.,* V., 1996, p. 204–208), 1998 (*ATL 1998 ir 1999 metais,* V., 2000, p. 375–382) ir 2000 m. (*LIIR*, f. 1, b. 3612) tyrinėta pirmoji oficina ir jos aplinka. Šių tyrinėjimų metu buvo aptiktas dvaro sodybos kultūrinis sluoksnis, datuotas XVI–XIX a. Be to, rasta lipdytos XIII–XIV a. keramikos, leidusios daryti prielaidą, kad Kurtuvėnų dvaras išaugo iš anksčiau čia buvusio bajorkaimio. Kurtuvėnų regioninis parakas, dalyvaujantis PHARE ESS programoje „Parama verslo plėtrai“, parengė projektą „Šiaulių rajono infrastruktūros plėtra Kurtuvėnų buvusio dvaro sodyboje ir prieigose“. 2005 m. šis projektas buvo priimtas ir jo vykdymas finansuotas iš programos lėšų. 2005 m. buvo tyrinėjamas dvaro parkas, parteris ir sodininko namas (*ATL 2005 metais,* V., 2006, p. 182–189). Buvo nustatyti pagrindiniai Pliaterių laikotarpio (XIX a.) parko takų išdėstymo ir įrangos elementai. Ištirta parterio, buvusio tarp dvaro rūmų ir svirno, vieta, nustatytos ten buvusio kelio (rato) vieta, matmenys bei įranga. Ištirti numatomo atstatyti sodininko namo pamatai, patikslintas pastato planas, pamatų įranga. 2006 m. ištirta numatyto tiesti kelio, juosiančio dvaro sodybą iš R, P ir V, trasa bei vaismedžių sodo teritorija (*ATL 2006 metais,* V., 2007, p. 212–218). Buvo nustatytos vietos su kultūriniu sluoksniu, konstatuotas vertingas kultūrinis sluoksnis antrosios oficinos aplinkoje, buvusiame sode. Nuo pat tyrimų pradžios Kurtuvėnų dvaro sodybos tyri-